

Statisteja, symboli-ihmisiä ja selviytyjiä

KANSALAISEN ROOLIT TV-UUTISISSA

Tv-uutisia koskeva tutkimus on korostanut eliittien toiminnallista roolia uutislähteyksessä ja pitänyt tavallisten kansalaisten merkitystä vähäisenä. Silti tavalliset kansalaiset esiintyvät säännöllisesti uutisissa: silminnäkijöinä, uhreina, maanviljelijöinä, kaupunkilaisina, suomalaisina. Tarkastelen tässä artikkelissa kansalaisten rooleja tv-uutisissa, ja pohdin niiden merkitystä suhteessa eliitteihin ja uutisen kertojanääneen.

Kansalainen ja uutistutkimus

Suuressa osassa viime vuosien uutistutkimusta uutista on lähestytty kerronnallisenä journalistisena esityksenä, joka koostuu eri diskurssien yhteen nivomisesta ja kohtaamisesta uutisen muodostamassa julkisuustilassa (ks. esim. Luostarinen 1994, 33). Tutkimuksissa on selvitelty mm. sitä, miten uutisten kerrontaa järjestävä uutinen "oma ääni" (Kunelius 1994, 28) tai "kertojadiskurssi" (V. Pietilä 1995, 133) suhteutuu uutisissa esiintyvien poliitikkojen, viranomaisten, talouselämän edustajien yms. "vieraaseen puheeseen". Uutinen näyttäytyy hierarkkisenä "esityksenä esityksistä" tai "diskurssien diskurssina" (emt., 82; Reunanen 1994, 44). Näkökulma korostaa sitä, ettei uutinen ole niinkään todellisuuden raakatapahtumien neutraalia välitystä kuin eri kerrontatekniikoilla luotua esitystä niiden henkilöiden esityksistä, jotka uutisgenressä saavat legitimiä kertoa politiikan, talouden, yhteiskunnan ja kulttuurin tilasta. Kun uutisen hahmottaminen viileänä informaationa on näin havaittu turhan suoraviivaiseksi, on huomio kiinnittynyt uutiskerrontaa rakenteistavaan toimituksen kertojanääneen, jonka viivahteita on eritelty yksityiskohtaisesti.

Tyypillisesti uutisen kertojanääni pyrkii neutraaliin tyyliin haastateltujen sanomien esittämisessä. Uutisessa riittää, että ilmoitetaan jonkun sanoneen jotakin; virallisten tahojen harjoittaman todellisuuden määrittelyn mahdollisesti verhoaman todellisemman todellisuuden "taakse" ei sen sijaan pyritä kurkistamaan

Artikkelissa tarkastellaan tavallisen kansalaisen rooleja tv-uutisissa. Uutistutkimuksessa on perinteisesti korostettu eliittien, "laillistettujen lähteiden", keskeisyyttä uutisten toimijoina. Kansalaisten roolia on pidetty vähämerkityksisenä. Kuitenkin tavallisia kansalaisia käytetään uutisissa jatkuvasti. Mikä on heidän asemansa uutiskerronnassa?

Usein kansalaiset esiintyvät arkielämää rikkovien katastrofien uhreina, poikkeamina järjestyksestä eli niin sanottuina symboli-ihmisinä. Toisaalta kansalaisia käytetään laajojen kansanjoukkojen edustajina. Tästä on kyse myös artikkelin esimerkkijutussa, jossa yksittäisen kansalaisen laimakokemusten kautta hahmotellaan suomalaisuutta ja siihen nivoutuvia ongelmia. Tällöinkin kansalaisen tehtävänä on lähinnä "kuvittaa" eliitin edustajan ja uutisen kertojanäänen luomia todellisuusmäärittelyjä.

(Luostarinen 1994, 32). Huippuunsa kertojanäänen neutralointi on viety valtion korkeimman hallinnon edustajien puheen esittämisessä. Esimerkiksi pääministerin tasoisen vallankäyttäjän sanomiset saavat tulla esille ilman, että kertojanääni häiritsisi niitä (tästä "Sorsa sanoi" -tyyppisestä journalismista ks. Ridell 1990, 82-91).

Kertojanääneen voi tosin sisältyä myös ironiaa ja muita esiintyjiä horjuttavia strategioita. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että julkisuuteen pääsystä kilpaillaan ankarasti. Eri instanssit luovat varta vasten mediatapahtumia, joiden tarkoituksena on tuottaa niiden järjestäjille myönteistä julkisuuskuvaa. Toimittaja voi kuitenkin ottaa etäisyyttä häneen vaikuttamaan pyrkiviin tahoihin, ja osoittaa kertojadiskurssissaan haastateltujen kannanottojen olevan vahvasti motivoituneita ja arvolatautuneita. Toisaalta uutisen on tarjottava tarttumapintaa, sen on puhuttava uskottavasti yleisöään (ks. Ridell 1990). Uutisen sisäinen kertojanääni voi tarjota – olettamansa yleisön arvomaailmaa ja tulkintaa ennakoiden – yhteiskunnallisten toimijoiden esityksiä kyseenalaistavia tai kommentoivia hienovaraisia vihjauksia.

Kunelius (1994, 39-41) erottaakin kaksi uutisen "oman äänen" strategiaa, autentisaation ja ironian. Autentisaatiossa "oman äänen" ja "vieraiden äänten" yhteispelin kautta uutisessa muodostuu "perspektiivien vastaavuutta" (V. Pietilä 1995, 105). Tätä voi pitää hegemoniaa (Gramsci) rakentavana auktoriteettien legitimoituna. Toisaalta uutisen "on pyrittävä kunnioittamaan arkijärjen tasoa" (Kunelius 1994, 26), joka suhtautuu yhteiskunnallisiin toimijoihin vieraantuneesti ja näkee "julkisuuden jotenkin omalakisena pelinä tai näytelmänä" (emt., 39). Tämän vuoksi uutisen "oma ääni" pyrkii usein ironisoimaan esiintyjiä (esim. ympäristön tilaa selvittelevät tiedemiehet), joiden uskottavuus on jostain syystä yleisön silmissä horjahtanut.

Edellä esitettyjen uutiskerronnan tutkimuksen teemojen perusteella uutista voi hyvällä syyllä pitää genrenä, jonka muodostavat pääasiassa toimittajien ja eliittien yhteenkietoutuneet diskurssit. Tutkimusten pohjalta uutisen sisäistä, kerronnallista tasoa luonnehtii kaksi tehtävää, joissa kummassakin toimituksen "oman äänen" ja eliittien keskeisyys korostuu. 1) Uutisgenre rakentaa maailman, jossa eliitin edustajat määrittelevät todellisuutta tai käyvät keskenään (uutisen "oman äänen" rakenteistamana) kamppailua sen määrittelystä. 2) Uutinen tarjoaa yleisölle (yleisön arkijärkeä edustavan "oman äänen" kautta) mahdollisuuden arvioida eliittien esittämiä todellisuusmäärittelyjä.

Kansalaisten rooli uutisen kerronnan tutkimuksessa on hahmottunut näin ollen lähinnä sen perusteella, minkälaisen luenta-aseman uutisen "oma ääni" eli uutiseen sisäänkirjoitettu tekstuaalinen asetelma tarjoaa yleisölle, reaalisille lukijoille (ks. esim. Ridell 1990; Kunelius 1994). Kuten Ridell (1990, 66) toteaa:

Yleisön sivullisuus, sen 'asemointi' syrjästäseuraajan ja tiedotusvälinejulkisuuden näyttämöltä poissaolijan rooliin ei- - rakennu yksinomaan - eikä edes oleellisesti - siitä, että ns. tavalliset kansalaiset eivät ole 'toimijoita' uutisen tarinamaailmassa, vaan uutisen tavasta puhua taikka esittää tuo maailma.

Silti mielestäni ei pidä sivuuttaa sitä, että tavallisten kansalaisten "vierasta puhetta" käytetään säännöllisesti ja runsaasti osana esim. television uutiskerrontaa. Vaikka (kuten myöhemmin käy ilmi) kansalaiset eivät uutiskerronnassa todellakaan ole eliittien kaltaisia 'toimijoita', heillä on oma tehtävänsä uutisen tarinamaailmassa. Tässä esityksessä pyrinkin tarkentamaan sitä, miten kansalaisen "vieras puhe" sijoittuu "tv-uutisen kerronnalliseen dynamiikkaan" (V. Pietilä 1995, 130-142), ts. miten kansalaisen rooli suhteutuu uutisten rakenteeseen, sen luomaan todellisuusvaikutelmaan ja uutisgenren pyrkimykseen "muodostaa yhteiskuntaa" (ks. Kunelius 1994, 28). Havainnollistan pohdintojani analysoimalla tv-uutisjutun. Ennen tätä kuitenkin vertailen yleisemmin eliittien ja kansalaisten ase-

maa uutisgenressä, jatkossa tarkennan katseeni spesifimmin televisiuutisiin.

Eliitit ja sankarit

Galtungin ja Rugen (ks. Fiske 1992, 128) mukaan yksi uutiskriteereistä on, että ta-
pahtuman tulee koskea eliittiin lukeutuvia noustakseen raportoitujen aiheiden
joukkoon. Eliitin edustajien, "laillistettujen lähteiden", käyttö on korostunutta
uutistoiminnan yleisen luonteen vuoksi. Palmolahti (1993, 141) antaa listan siitä,
mitä nämä "laillistetut lähteet" journalismissa ovat: "pää- ja muita ministereitä,
ylivohtajia, pääjohtajia, puoluejohtajia, eduskuntaryhmän puheenjohtajia, alival-
tioshteereitä, professoreita, tutkijoita, kansliapäälliköitä, kansanedustajia, työ-
markkinajärjestöjen edustajia, liike-elämän edustajia, kulttuurielämän edustajia
ja niin edelleen". "Itse asiassa he ovat kaikki sen status quon edustajia, jonka ole-
massaolon journalistinen kulttuuri ottaa ikään kuin annettuna" (emt.).

Uutistehtaat tarvitsevat tasaista uutismateriaalin virtaa pitääkseen tuotanto-
aan yllä. Aihealueittain (politiikka, talous, ulkomaantoimitus yms.) järjestäytyneet
"kovien uutisten" toimitukset ovat jatkuvasti tekemisissä sellaisten merkittävien
instanssien edustajien kanssa, jotka tuntevat vallitsevat uutiskäytännöt ja pysty-
vät siten tarjoamaan sopivaa materiaalia pohjattoman uutisnälden tyydyttämisek-
si. (Palmolahti 1993, 32-33.)

Toisaalta uutisgenrelle ominainen tiettyjen aiheiden toistuva raporointi ruok-
kii "vakiohaastateltavien" (Hemanus 1989, 70) eli toimittajien tuntemien ja ar-
vossa pidettyjen lähteiden käyttöä. Tällaisia ovat esimerkiksi ulkopoliitiikan ja so-
tateknologian asiantuntijat. Juttutyyppeiden toistuvuuden vuoksi toimittajille on
myös kehittynyt vahva näkemys siitä, minkä tahojen edustajien lausuntoja tietyn-
tyyppisten juttujen yhteydessä on tapana käyttää (Palmolahti 1993, 33). "Laillis-
tettujen lähteiden" käyttö helpottaa uutishankintaa, on taloudellisesti järkevää
(ks. Herman & Chomsky 1994, 18-19) ja luo uutisille uskottavuuden vaikutelmaa.

Näiden normaalijournalismiin liittyvien rationaalisten-taloudellisten syiden ohel-
la voi uutisten ja niiden käyttämien eliittihaastattelujen merkitystä arvioida toi-
sinkin. Kantolan (1994; 1996) mukaan suomalaisessa uutisjournalismissa luodaan
moderneja sankarimyyttejä; esimerkkinä hän analysoi Martin Saarikankaan kritii-
kitöntä glorifiontia televisiuutisissa. "Iso Masa" esiintyi miehenä sankarina sii-
nä suomalaisessa draamassa, jossa työttömyyden ja hunningolle ajautuneen kan-
santalouden pelastajaksi etsittiin "vahvaa johtajaa". Martin Saarikangas toi julki
laajoja arvopohdiskelujaan suomalaisuudesta ja työnteosta ja liitti ne taloudellis-
poliittisten kannanottojensa yhteyteen (Kantola 1994, 65-66). Saarikangas nousi
näin uutisten käyttämien erityisalueiden asiantuntijoiden yläpuolelle; hän ei
esiintynyt vain vaikutusvaltaisena yritysjohtajana vaan myös kansakunnan henkis-
ten arvojen määrittelijänä.

Symboli-ihmiset ja lajinedustajat

Mutta sankareita ei olisi ilman antisankareita tai "arjen sankareita". Niiden jouk-
koon kuuluvat uutisissa kadunmiehet ja kotinaiset, työläiset ja työttömät, onnet-
tomuuksien ja sotien uhrit. Heidän merkitystään on pidetty vähäpätöisenä. Esim.
Ridellin (1994, 106-107) mukaan tavallisilla kansalaisilla on uutismaailmassa
"enintään kullisseissa vilahtavan statistin rooli". Tuchman (1978, 121-124) on poh-
tinut hieman perusteellisemmin kansalaisten käyttöä uutisissa. Hän nimittää hei-
tä "symboli-ihmisiksi", joiden tehtävä määrittyy suhteessa eliitin edustajiin. Jos vi-
ranomaiset ja asiantuntijalähteet määrittelevät faktatietoon nojautuen todelli-
suutta, "symboli-ihmiset" tarjoavat tunnelmia katastrofien ja arkielämää rikko-

vien konfliktien maailmasta:

Symboli-ihmiset kertovat uutistapahtuman vaikutuksen omaan elämäänsä, näin toimittajan ei tarvitse tulkita asiaa. Tällä tavoin nämä symbolit 'suojaavat' toimittajia joutumasta esiintymään jutuissaan asiaan osallisina. Ja näiden symbolien käyttö vahvistaa jakoa virallisten juttukohteiden ja 'pelkän tavallisen kansan' välillä. Kongressiedustajien, senaattoreiden, pormestareiden, puheenjohtajien, ministerien ja kenraalien puhuvat päät tarjoilevat heidän omia ajatuksiaan ja esittelevät heidän omaa asiantuntemustaan. Vaikka heitä väitetään laillisen asemansa ja valtansa perusteella kansalaisten edustajiksi, he puhuvat omasta puolestaan. Mutta symbolit ovat vain symboleita: ihmisiä, joiden ajatukset ja mielipiteet eivät ole uutisia itsessään tai itsestään. He eivät ole edustajia, vaan pikemminkin heidät oletetaan esityksiksi toisista, jotka painiskelevat vastaavien pulmien kanssa. Kun pulma on ohi - lakko päättynyt tai kaupunki alkanut toipua hirmumyrskyn jäljiltä - symboli menettää kaiken uutisarvonsa ja on jälleen kerran vain tavallinen henkilö, joka ei erotu tavallisten ihmisten massasta - .

(Tuchman 1978, 123; lainattu teoksesta Palmolahti 1993, 141-142)

Tuchmanin keskeinen huomio on, että "symboli-ihminen" ei edusta itseään vaan nousee tyypiesimerkiksi, joka on kiinnostava ainoastaan suhteessa uutisarvoiseen, dramaattiseen tapahtumaan. Vähemmän dramaattisessa mielessä tavalliset kansalaiset toimivat myös "lajinedustajina", jotka "antavat kasvot" uutisen käsittelemälle ilmiölle tai ihmisryhmälle (ks. Karvonen 1996, 162).

Saarikoski (1993) on käsitellyt sitä, millä ehdoilla "jokamiessubjekti" saa televisiuutisten katuhaastattelussa sanoa sanottavansa. Saarikoski korostaa televisiuutisten tapaa käyttää kansalaisten puhetta omien vakiintuneiden koodiensa rajoittamana. Jokamies on sattumanvaraisesti valittu henkilö, jonka ei kuulu ensisijaisesti argumentoida, vaan ilmentää sitä, että "kansa vastustaa", "kannattaa" tai "on erimielistä". Uutishaastatteluihin etsitään vain jonkin tunnistettavan "julkisen yleisönroolin" raameihin sopivia haastateltavia. Esimerkiksi venäläiset näyttävät televisio-uutisissa mielenosoittajina, lakkoilevina kaivostyöläisinä, uhkaavina sotilaina, jonottavina mummoina jne. Saarikosken mukaan "sen, mistä kansa saa sanansa sanoa, ratkaisee viime kädessä jutun ja sen tekijän tarkoitus, uutisarvostukset ja televisiokulttuuri. – Perusviestiä häiritsevät ja sekoittavat vastaantulijat eivät pääse julkisuuteen." (Saarikoski 1993, 68, 70)

Kansalaisten rooli kuitenkin vaihtelee eri uutisgenren alalajeissa. "Kovat" uutiset – poislukien ulkomaan uutiset, joissa usein haastatellaan kadunmiehiä ja -naisia – ovat asiantuntijoiden ja viranomaisten maailmaa, ja erityisesti talousuutisissa kansalainen on miltei näkymätön hahmo (Karvonen 1996, 161). Kansalaisten esiintymiselle luodaan puitteet lähinnä "pehmeissä" uutisissa, jotka koskettelevat perheeseen, päivähoitoon, kulutukseen yms. liittyviä aiheita, tai "human-interest" -tarinoissa, jotka kertovat traagisten sairauksien uhreista tai onnettomuuksissa sankarillisesti toimineista yksilöistä (Gans 1980, 156).

Uutisten kansalaiset esitetään monesti viranomaisten perspektiivistä. Ilmiö on journalismissa perinteinen. Viime vuosisadalla lehtiä tekivät ja lukivat pääasiassa eliittien edustajat, kaupunkien sivistyneistöön kuuluvat, jotka suhtautuivat rahvaaseen ylhäältä käsin: ironisesti tai – kansansivistyksen hengessä – tuomitsevasti tai valistavasti (Kalliokoski 1996, 55). Nykyisin viranomaisen näkökulma suhteessa kansaan tulee esille tilasto-uutisissa, jotka kertovat mm. poliittisista mielipiteistä, kulutuskäyttäytymisestä tai kansanterveyden kehityksestä. Myös esim. pakolaisuutisissa korostuu ilmiöiden kvantifionnista ja hallinnollisista kysymyksistä kiinnostuneen viranomaisen suhtautuminen: pakolaisten määrää pohditaan ja heistä puhutaan luonnonmullistuksen kaltaisena pakolaisvirtana tai -aaltona, jolta viranomaisten tulee suojella suomalaisia (Blomqvist 1996, 146-147).

Symboli-ihminen uhrina

”Symboli-ihmisten” asema on uutisissa useimmiten epäitsenäinen (määritetty suhteessa ilmiöön, tapahtumaan yms.) ja periferinen. On kuitenkin syytä huomauttaa, että heidän käytöllään voi toisinaan uutiskerronnassa olla voimakas ideologinen tai myyttinen merkitys. Erityisesti näin on asianlaita niissä uutisissa, joissa tavalliset kansalaiset ovat uhreina.

Uhrien käytön ideologisesta¹ merkityksestä havainnollinen esimerkki on kahden 1980-luvulla tapahtuneen matkustajakoneen alasampumisen – Neuvostoliiton tuhoaman Etelä-Korean lentoyhtiön ja Yhdysvaltain laivaston ampuman Iranin lentoyhtiön koneen – käsittelyn vertailu Yhdysvaltain mediassa. Entmanin (1991) mukaan alasampumiset olivat hyvin samantapaiset; silti amerikkalaisessa kylmän sodan ajan valtavirtamediassa Neuvostoliiton sotavoimien teko nähtiin tietoisena ja epämoraalisena murhana, kun taas Yhdysvaltain laivaston tekoa pidettiin sattumana, teknologisenä onnettomuutena. Uhrien käyttö tapausten uutisoinnissa oli riippuvaista siitä, miten hyvin ne sopivat ideologisiin ”uutiskehyksiin” (news frames). Eteläkorealaisen koneen alasampumisella oli reaganilaisen uuskonservatismiä kaudella hyödyllistä propaganda-arvoa. CBS -televisioyhtiön uutisjutuissa eteläkorealaisen matkustajien surevia omaisia käytettiin osana kerrontaa, iranilaisten uhrien omaisia ei sen sijaan liitetty uutisjuttujen osaksi. Uhrien strategisena tehtävänä oli näin korostaa korealaiskoneen ampumisen traagisuutta ja herättää tunteiden kuvaamisen avulla moraalista raivoa. Iranilaiskoneen uhrien ja heidän omaistensa kärsimyksen identifiointi ei sen sijaan sopinut ideologiseen uutiskehykseen.

Uhrien käytöllä uutisissa voi olla myös mytologisia sisältöjä. Erityisesti television sotauutisissa ja lehtien sotakuviissa on usein itkeviä tai kärsiviä naisia. Halonen (1996, 176-178) esittää, että naiset esiintyvät sotauutisissa eri myyttien edustajina: kuva itkevästä naisesta ilmaisee kotiin jääneiden naisten surua miesten lähdettyä sotaan (Lemminkäisen äiti), nainen tuhotun kodin raunioiden keskellä symboloi uutta alkua ja hedelmällisyyttä (Äiti Maa), tai kuva äidistä ja lapsesta sodan jaloissa herättää madonna ja lapsi -myytin. Naisuhrit symboloivat laajassa mielessä kuolemaa ja sodan kärsimystä, ja ne luovat siten ”murtuman [uutisten] neutraalin objektiivisuuden pintaan” (emt., 176). Naisten kuvaaminen uhrina on korostanut, mikä tukee patriarkaalista sukupuolimalleja: MediaWatch -tutkimuksen mukaan 29 prosenttia uutisten haastatelluista naisista oli rikosten, onnettomuuksien yms. uhreja, kun miehillä vastaava luku oli 10 prosenttia (emt., 193).

Suuri suomalainen selviytymistarina

Seuraavaksi siirryn tarkemmin tavallisten kansalaisten rooliin tv-uutisissa. Lähestyn aihetta esimerkkijutun avulla, joka on poimittu nauhoittamistani Yleisradion TV 1:n pääuutislähetyksistä neljän päivän ajalta (27.1. - 30.1.1997). Yhteensä neljän päivän YLE:n pääuutislähetyksissä haastateltiin 34 ”laillistettua lähdetä” ja 19 ”symboli-ihmistä” tai ”lajinedustajaa”. Jälkimmäiseen ryhmään kuului pääasiassa suomalaisia tavallisia kansalaisia (8) tai ulkomaisia sotien tai selkkausten uhreja (7).

Ulkomaisten ”symboli-ihmisten” kautta kuvattiin lähinnä hätää ja kärsimystä. Sen sijaan suomalaisten kansalaisten tehtävänä oli ilmentää uskoa tulevaisuuteen ja selviytymistä lamasta. Nämä teemat olivat esillä kaikissa niissä uutisissa, joissa haastateltiin suomalaisia kansalaisia. Uutiset käsittelivät seuraavia aiheita: 1) maatalouden konekauppojen elpyminen laman jälkeen, 2) suurten ikäluokkien edustajien positiivinen suhtautuminen vanhenemiseen, 3) työttömän padasjokelaisen naisen (luottavainen) pohdinta omista mahdollisuuksistaan työnsaannissa, ja 4) suomalaisten kiinnostus itsensä henkiseen kehittämiseen ja elämänhallintaan. Käsitte-

len yksityiskohtaisemmin viimeksimainittua uutista. Esimerkkijutussa tulee esille kaikkia mainittuja uutisia leimaava suomalainen selviytymisen eetos. Lisäksi se valaisee sitä, miten yksittäisen kansalaisen kokemus ulotetaan tv-uutisessa koko kansaa koskettavaksi.

Erotan esimerkkinä olevasta uutisjutusta puhutun ja kuvallisen aineksen; puhuttu aines sisältää - V. Pietilän (1995, 130-142) käsitteellisiä apuvälineitä käyttäkseni - kertojadiskurssin (KD) ja esiintyjädiskurssin (ED, eli "vieras puhe") osuuksia. Koska keskityn enimmäkseen puhuttuun ainekseen, olen numeroinut kohtaukset nimenomaan ankkurin, KD:n ja ED:n osuuksien mukaan. Uutisten kuvamateriaali on usein (joskaan ei aina) "rutiininomaisen mielikuvituksetonta", sen tehtävänä on luoda KD:ssa sanottua autenttisoiva vaikutus ja tukea aiheen näkökulmaa (emt., 140; Palmolahti 1993, 82-85).²

Transkriptio YLE:n TV 1:n uutisjutusta "Mielikuva" to 29.1.1997 klo 20.30.

	Puhuttu aines:	Kuva-aines:
1	Ankkuri Yhä useampi suomalainen on kiinnostunut itsensä henkisestä kehittämisestä. Alan kurssit vetävät täysiä saleja, ja elämänhallinnasta kertovat oppaat ovat myyntimenestyksiä. Teorioiden lisäksi tarjotaan myös käytännön ohjeita.	Studiotila. Taustakuvituksena keski-ikäinen mies, joka pitelee kiinni ruorista. Kuvaan on liitetty otsikoksi sana "Mielikuva".
2	KD Matti Rinteellä meni vuosikymmenen taitteessa kovaa. Oli komea paatti, monialaryitys ja pirisevä kännykkä. Konkurssi vei kaiken.	Lähikuva em. ruorissa olevasta miehestä. Kuva asunnon oven nimikilvestä, jossa lukee "Rinne". Toimittaja painaa ovikelloa. Mies (Matti Rinne) avaa oven.
3*	ED1 Aah, päivää, joooh tervetuloa. KD Kiitos.	Kamera-ajo miehen sukista ylös kasvoihin.
4	KD Jouluna -91 ei enää tullut 500 korttia, vaan neljä.	
5	ED1 Tuntu, kun tää yritys häipyy, niin mä häivyn saman tien siitä. Minua ei enää ole olemassa.	Mies kuvassa, puhuu toimittajalle.
6	KD Kolme vuotta sitten tapahtui uusi käänne. Matti löysi löysi oppaita, joiden avulla hän rakensi elämälleen uudet tavoitteet. Entinen rahaatekevä merkonomi vapauttaa nyt henkisiä voimavarojaan ajatusharjoituksilla.	Kuva miehestä puhumassa. Kuvia kirjahyllystä, kirjoista.
7	ED1 Mä löysin semmoisia ominaisuuksia, jotka mä olin kadottanu itsestäni... kokonaan, ne oli jäänyt sinne matkan varrella.	Mies puhuu toimittajalle. Kuva miehen seinällä olevasta lapusta, jossa otsikko "tavoitteeni" ja aforistisia elämänohjeita.
8	KD Ihmisielen käyttöoppaat menevät kuin kuumille kiville. Viimeisen puolen vuoden aikana niitä on julkaistu useita kymmeniä. Alan kurssit pullistelevat väkeä, ja mielikuvakonsultit kiertävät yrityksiä. Helsingin yliopistossa luentosarjan aiheena on upea elämä. Yhdistävä tekijä on käytännöllisyys.	Kuvaa yliopiston juhlasalista. Ihmisiä saapuu luennolle.
9	ED2 Me ei vaan kerrota, ett' on tällainen ja tällainen teoria, vaan me pyritään valmentamaan opiskelijoita niin, ett' he saa näistä käyttöönsä välineitä työelämään ja opiskeluun ja omaan elämään.	Psykologi (Kirsti Lonka) puhuu toimittajalle.

* Vaikka 3. kohtauksessa on sekä KD:n että ED:n puhetta, kyse on vain sen autenttisoinnista, että toimittaja todellakin kohtaa kansalaisen; siksi ne kuuluvat sisällöllisesti yhteen.

10 KD	Etsintä kertoo, että suomalaiset elävät murrosta. On selvittävä laman jättämästä tyhjiöstä. Materialismista saatu henkinen krapula vaivaa vielä. Innostus, ilo ja elämänhallinta ovat halutuimpia tunteuksia. Ekstaasi ja mystiikka taas ovat pois muodista. Yliopisto katsoo, että uusi opetustapa on vastaisku huuhaalle. Tutkijan mielestä päivän tunnuslause on tämä:	Kuvia yliopiston juhlasalista. Luennoitsijat (Kirsti Lonka ja Esa Saarinen) viilahtavat kuvissa. Kuvia yleisöstä, lähikuvia nauravista ihmisistä.
11 ED2	Käyttölupa omiin aivoihin, ett' se vastaus ei löydy ulkopuolelta, se ei löydy horoskoopista, se, se ei löydy mistään suuresta ideologiasta, vaan jokaisen ihmisen on ite rakennettava tää oma oppimisensa ja oma elämänsä.	Psykologi puhuu toimittajalle.

Monissa tutkimuksissa on pohdittu sitä, voiko uutisia tarkastella kertomuksina (tästä ks. V. Pietilä 1995, 55-64). Oma esimerkkini on hyvin selkeästi narratiivinen. *Mielikuva* -uutisjuttu ei ole pelkästään "kertomuksenomainen", vaan se sisältää eksplisiittisesti tavalliseksi suomalaiseksi kansalaiseksi asemoidun Matti Rinteen tarinan 1980-luvun "materialistisista" menestysvuosista konkurssin ja laman kautta "henkisten voimavarojen" vapauttamiseen, itsensä löytämiseen. Uutinen on muotoiltu sulavaksi kokonaisuudeksi, josta löytyy vaivattomasti Greimasin myyttisen aktanttimallin (ks. Greimas 1980, 205-206) mukainen tarinarakenne, jossa subjekti (Matti Rinne, kuka tahansa suomalainen) tavoittelee objektia (elämänhallinta, selvityminen lamasta). Auttajina ovat "ihmismielen käyttöoppaat" ja yliopiston luennoitsijat, ja vastustajina yksipuolinen materialismi ja siitä saatu "henkinen krapula". Kertomuksen valesankari³ taas löytyy "pois muodista" olevan "ekstaasin ja mystiikan" ja "huuhaan" tarjoajista.

Uutisessa pyritään tarkastelemaan suomalaisuutta ylipäänsä. Jo ankkuri mainitsee juonnossaan "yhä useam[man] suomalaisen" olevan "kiinnostun[teen] itsensä henkisestä kehittämisestä". Tämän jälkeen kerrottava Matti Rinteen tarina puolestaan sisältää aineksia, jotka ovat tuttuja kenelle tahansa suomalaiselle. Rinteen menneisyyttä kuvataan "komean paatin", "monialaryityksen" ja "pirisevän kännykän" kaltaisten, tunnistettavien menestyksen ja kulutuksen symbolien avulla. (Ehkei ole sattumanvaraista, että kertomuksessa esiintyvä suomalainen mies on nimeltään Matti Rinne; KD kutsuu häntä myös tuttavallisesti etunimellä (kohtaus 6), vrt. julkisuudessa usein esiintyvään jokamieheen, "Matti Meikäläiseen".)

Miten uutisen kertoja rakentaa kohteensa – tavalliset suomalaiset kansalaiset – roolin uutisjutussa? Vaikka uutinen lähtee liikkeelle nimetyn yksittäisen suomalaisen miehen tarinasta, ei mies itse esiinny oman tarinansa tulkkina. KD luo tarinan puitteet (kohtaukset 2, 4, 6), jotka sisältävät alkutilan, dramaattisen muutoksen ja "uuden käänteen". Tarinaluonnetta alleviivataan myös kameraotoksilla, joissa (kohtaus 3) miestä kuvataan sukkasillaan (vrt. KD:n lause "konkurssi vei kaiken", dramaattinen muutos) ja (kohtaus 6) kuvataan kirjoja ja kirjahyllyä ("uusi käänne": "Matti löysi oppaita, joiden avulla hän rakensi elämälleen uudet tavoitteet"). Miehen osuutena taas on kertoa laman aiheuttamista tunnelmista ("tuntu, kun tää yritys häipy, niin mä häivyn saman tien"), ja siitä, miten hän on sittemmin löytänyt itsensä uudelleen. Vaikka uutisjutut aina sisältävätkin KD:n, on jokseenkin paradoksaalista, että uutisessa esiintyvä mies vain vahvistaa omalla "vieraalla puheellaan" sen, miten KD *hänen* tarinansa kertoo.

Tämä on kuitenkin seurausta siitä, että Matti Rinne on kiinnostava vain siinä määrin kuin hänet voidaan olettaa "esityksiksi toisista, jotka painiskelevat vastavien pulmien kanssa" (ks. em. Tuchman -sitaatti). Uutinen siirtääkin jatkossa Rinteen tarinan osaksi laajempia yhteyksiä; miehen kohtalo nähdään liialliseen materialismiin sortuneen suomalaisen identiteetin kohtaloksi ylipäänsä. KD selittääkin "suomalais[ten] elävän murrosta" (kohtaus 10), ja kuvissa näemme ihmisiä yliopiston luennolla, jossa he hakevat "välineitä - - omaan elämään" (ED2, kohtaus

9). Luennolla istuvien tavallisten kansalaisten tehtävänä on jälleen ilmaista tunnetta. KD kertoo: ”innostus, ilo ja elämän hallinta ovat halutuimpia tuntemuksia” (kohtaus 10), ja kuvassa ihmiset ratkeavat samalla nauramaan.

Uutisessa esiintyvän psykologi-asiantuntijan rooli on hyvin toisenlainen. Hän toimii tarinan laman tölväisemien suomalaisten sankarillisena auttajana, joka lopussa kertoo, että heidän ongelmansa ratkaisu ”ei löydy horoskoopista [tai] mistään suuresta ideologiasta”, vaan ”käyttöluv[asta] omiin aivoihin”. Tämän asiantuntijan auttajaroolin KD pohjusti edellisessä kohtauksessa, jossa se ilmoitti ”ekstaasi[n] ja mystiika[n] [olevan] pois muodista”.

Tarkastelemassani uutisjutussa KD luo kahdenlaista ”perspektiivien vastavuutta”. Tavallisen kansalaisen ”vieraan puheen” KD sijoittaa luomansa kehyksen kautta osaksi yleistä ilmiötä. Asiantuntijan ”vieras puhe” taas asettuu KD:n rakentaman tarinan hierarkiassa ylemmälle tasolle: se ymmärtää aiemmin esiintyneen tavallisen kansalaisen edustamaa ilmiötä institutionaalisesta (tässä yliopisto) näkökulmasta. Näin KD ja psykologi-asiantuntijan institutionaalinen diskurssi tarkkailevat oman yhteispelinsä kautta tavallisen kansalaisen henkistä tilaa ja tarjoavat ohjeita sen kohentamiseksi. Kansalaisen omaehtoiseen ongelmanratkaisukykyyn ei luoteta, vaan hänen on (henkisestä) lamasta selvitäkseen tajuttava - ”ihmismielen käyttöoppaiden” ja yliopiston asiantuntijoiden ”käytännön ohjeiden” avulla - että ”jokaisen on ite rakennettava tää oma oppimisensa ja oma elämänsä”.

On kenties – uutisgenren itseymmärrykselle ominaisen informaationvälityksen painotuksen kannalta – yllättävää, että uutisissa kerrotaan selkeä tarina, jossa tavallinen suomalainen kansalainen esiintyy kollektiivisen draaman roolihahmona (ei vain ”statistinroolissa”). Esimerkkiuutinen tulee kuitenkin ymmärrettäväksi laajemmassa suomalaisen televisiokulttuurin tarkastelussa. Kantola kirjoittaa:

Television uutisia ja dokumentteja voidaan pitää toden kehyksenä, jossa, silloin kun ne esitetään kansallisen yhteisön kehyksessä, määritetään, miten ihmisiä tulee kohdella kansalaisina, sekä toisaalta tarjotaan katsojille käsityksiä heidän omasta kansalaisuudestaan ja siitä mitä sen tulisi olla. Tätä prosessia voidaan pitää pyrkimyksenä hallintaan, pyrkimyksenä määritellä oikeaa ja väärää kansalaisuutta. (Kantola 1996, 52)

Mielikuva -uutinen käsitteli suomalaisten henkistä tilaa, ja pyrki luomaan kuvaa meitä kaikkia koskevasta asiasta, lamasta ja siitä selviämisestä. Tätä korosti se, että uutisessa puhuttiin ”laman jättämästä tyhjiöstä” enemmänkin suomalaisen kollektiivipsyykkeen tasolla (lama koskettaa henkisesti kaikkia suomalaisia) kuin laman materiaalistien vaikutusten tasolla (jotka koskettavat toisia suomalaisia enemmän kuin toisia). Saarikoski (1993, 66) esittää, että uutisten jokamiehet valitaan satunnaisesti. *Mielikuva* -uutisen kansalainen oli silti pikemminkin valittu henkilöimään suomalaista selviytymisen eetosta ja havainnollistamaan tulevaisuudenuskkoa - mitä voi myös pitää ideologisena valintana.

Matti Rinteen tarinan kautta katsoja voi samastua KD:n implikoimaan ajatukseen siitä, että ”materialismista saatu henkinen krapula” vaivaa myös häntä. Uutiskertojia ei kuitenkaan tyydy vain tähän, vaan se pyrkii tarjoamaan identiteetin rakennusaineita mahdollisimman yleisellä kansallisella tasolla. Uutisen ”jokamies” on KD:n rakenteistamana mukana uutisessa tarjotakseen tuntemuksiensa lisäksi arkijärkisen esimerkin siitä, miten suomalainen voi työstää henkisiä ongelmiaan.

Lopuksi: uutistoimijoiden eron tuottamisesta

Olen edellä selvittellyt sitä, missä eri rooleissa tavalliset kansalaiset uutisissa esiin-

tyvät, ja toisaalta sitä, miten eliitin ja kansalaisen välinen ero tuotetaan yksittäisen uutisjutun rakenteen sisällä (eli mitä eroja ilmenee siinä, miten KD suhteutuu eri tyyppisiin "vieraisiin puheisiin"). YLE:n TV 1:n pääuutislähetyksissä jako eliitteihin ja "pelkkään kansaan" tuotetaan myös koko uutislähetysten rakenteen tasolla. YLE:n pääuutisissa on tullut tavaksi jakaa lähetys kahteen osuuteen. Alussa uutisankkuri esittelee uutisten pääaiheet, jonka jälkeen seuraa "kovia" uutisia (talous, ulkomaan uutiset, politiikka). Uutislähetysten puolivälissä soitetaan uudestaan uutistunnaria ja ankkuri esittelee repliikkiansa "ja tässä lähetyksessä kerromme vielä" myötä toisen osuuden (suurimmalta osalta) suomalaisen elämäntapaan liittyviä "pehmeitä" uutisia (perhe, terveys, koulutus, kulttuuri).⁴

Katsomani neljän päivän uutisten jälkijaksoihin sijoittui mm. seuraavia (osin edellä mainittuja) teemoja: suurten ikäluokkien arvomaailmasta kertonut tutkimus, maatalouden piristyneet näkymät, uutta apua lapsettomuuteen, lastenpsykiatrian ongelmat ja kansalaisten elämäntilanteesta kertonut uutisjuttu. Uutisten alkujaksoissa käsiteltiin ulkomaan- ja talousuutisten ohella kotimaisen poliittisen eliitin välisiä kiistelyjä. Uutisia leimaa koko lähetysten tasolla rakenne, jossa ensin eliittiin kuuluvat määrittelevät talouden, politiikan ja hallinnon peruskysymyksiä, jotka muodostavat taustan myöhemmin käsiteltäville, kansalaisten arkielämää tarkasteleville uutisille. Ero todellisuutta rationaalisesti määrittelevien "laillistettujen lähteiden" ja todellisuuden tunnetasolla reagoivien tavallisten kansalaisten välillä tuotetaan television uutisgenressä siten sekä makrotasolla (uutislähetys) että mikrotasolla (yksittäinen uutisjuttu).⁵ Tällä tavoin televisiouutiset instituutioon "muodostaa yhteiskuntaa" hierarkisesti ja uusintaa vallitsevia valtasuhteita.

Televisiouutiset sisältävät myös muunlaisia käytäntöjä, joissa kansalaisen rooli ilmenee systemaattisesti tietynlaisena. Eräs koodi on mm. se, että kertojadiskurssin osuuden aikana kuvataan usein tavallisia kansalaisia (kadulla käveleviä ihmisiä, rakennusmiehiä ja pankkivirkailijoita työssään, kuluttajia kaupassa jne.). KD:n puhe saa näin vahvistusta totuusdiskurssilleen kuvan esittämästä kaikkia kansalaisia koskettavasta arkitodellisuudesta. Aineistossani kiinnitti huomiota lisäksi se, että kaikissa niissä tapauksissa (6), joissa toimittaja (KD:n "materiaalinen" vastine) näytettiin kuvassa yhdessä haastateltavan kanssa, oli kyse nimenomaan "laillistettusta lähteestä". Kyseessä on ikäänkuin KD:n ja institutionaalisten "vieraiden puheiden" yhteispelin kuvallisesta vahvistamisesta; toimittaja esim. nykyttelee asiantuntijan vastaukselle tms. Onko tämä käytäntö ilmausta siitä, että KD pyrkii muodostamaan yhteiskuntaa vain "laillistettujen lähteiden", ei tavallisen kansan välillä?

Voisiko kansalaisten rooli television uutisteksteissä olla muunlainen? Sinänsä suomalaisessa televisiokulttuurissa on esimerkkejä hyvinkin toisenlaisesta tavallisten kansalaisten esiintymisestä: esim. toimittaja Hannu Karpon ohjelmissa tavalliset kansalaiset purnaavat avoimesti viranomaisten päätöksille. Karpon diskurssi järjestellee valtaa omaamattomien ja viranomaisten haastatteluja yhteen (tai ennemminkin vastakkain) tavalla, joka on kaukana uutisjournalismin tavasta käsitellä kansalaisen "vierasta puhetta". (Karpon ohjelmissahan viranomaisdiskurssi näytetään usein irrationaalisena ja kansalainen sitä kautta oikeutettuna vihaansa.)

Televisiouutiset sisältävät kuitenkin konventionaalisia ja arkijärkisiä tekstejä (ks. V. Pietilä 1995, 106-107), joiden tuotantoa ja vastaanottoa säätelee tiettyjen uutisten tunnistamiseen uutisena liittyvien "metasääntöjen" (Reunanen 1995, 31-34) kehikko. Tämän kehikon osana myös tavallinen kansalainen uutisteksteissä palvelee ennen kaikkea uutisen pyrkimystä luoda todellisuusvaikutelmaa (V. Pietilä 1995, 96-107). Uutisen todellisuusvaikutelmaa luovat säännöt käyvät parhaiten ilmi silloin, kun niitä rikotaan. Tuchman (1978, 123) kertoo esimerkin siitä, miten eräässä dokumentissa tavallinen maatyöläinen analysoi Puerto Ricon talous-

historiaa ikään kuin hän hän olisi ollut reportteri; tämä herätti katsojissa voimakasta hämmennystä. Kansalaisen roolina ei ole uutisissa kertoa siitä, miten asiat maailmassa ovat. Hänen tehtävänä on kertoa siitä, miten uutisarvoiset tapahtumat vaikuttavat hänen omaan elämäänsä tai toimia "lajinedustajana". Näiden roolirajojen ylittäminen rikkoisi samalla myös uutisen luoman todellisuusvaikutelman.

Viitteet

1. Ymmärrän ideologian Kellnerin (1995, 59) luonnehtimalla tavalla: "Mediakulttuuri - - vahvistaa spesifien poliittisten ryhmien ja projektien hegemoniaa. Mediakulttuuri tuottaa representaatioita, jotka pyrkivät taivuttamaan yleistä mielipidettä (consent) tiettyjen poliittisten näkökantojen taakse ja aikaansaamaan sen, että yhteiskunnan jäsenet näkevät erityisten ideologioiden pohjalta sen "miten asiat ovat".
2. Tällä en tarkoita sitä, etteikö kuvamateriaalilla voisi olla vaikutusta uutisten merkityksellistämiseen. Kuvakulmat, rajaukset yms. luovat sosiaalista etäisyyttä uutisjuttujen kohteina oleviin ihmisiin ja ihmisyhmiin; esim. kaukaa kuvattuihin lakkolaisiin on vaikea identifioitua. (Tuchman 1978, 115-121; Ridell 1990, 65)
3. Termi on peräisin Proppin kansansatujen morfologiasta, jota Greimas käytti oman mallinsa muotoilemisessa (Greimas 1980, 198-205).
4. Silti myös uutisen toisessa osuudessa oli joukossa ulkomaan konfliktiuutisia. Ehkä toisenkin osuuden aikana katsojia halutaan muistuttaa siitä, että he edelleen ovat uutismaailmassa (joka määrittyy nimenomaan "koviin" uutisten pohjalta). Tästä huomautuksesta kiitos Ulla-Maija Kivikurulle.
5. Pelkistetyimmillään ero "laillistettujen lähteiden" ja kansalaisten välillä näkyy siinä, että uutisten haastattelemat viralliset tahot saavat ruutuun arvonimensä ja edustamansa instituution nimen. Ulkomaiset kansalaiset ovat monesti nimettömiä, suomen kansalaisten kohdalla nimi usein mainitaan asuinkunnan ohella. Eliitin edustajat saavat lisävoimaa siitä, että he esiintyvät usein vallan ja voiman symbolien yhteydessä (esim. armeijan upseeri, jonka haastattelun taustana on suurikokoinen ilmatorjuntaohjus).

Kirjallisuus

- Blomqvist, Outi (1996)
Mustien on määrä viipyä Valkealassa enintään kuukauden. Pakolaiset suomalaisissa sanomalehdissä. Teoksessa Kalliokoski, Jyrki (toim.): Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Entman, Robert M. (1991)
Framing U.S. Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents. *Journal of Communication* 41(1991):4.
- Fiske, John (1992)
Merkkien kieli. Toimittaneet ja suomentaneet: V. Pietilä. & R. Suikkanen & T. Uusitupa. Tampere: Vastapaino.
- Gans, Herbert J. (1980)
Deciding What's News. A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time. New York: Vintage Books.
- Greimas, A. J. (1980)
Strukturaalista semantiikkaa. Tampere: Gaudeamus.
- Halonen, Irma Kaarina (1996)
Äiti, minulta meni käsi ! Naiskuva sotauutisissa. Teoksessa: Laiho, Marianna & Ruoho, Iiris (toim.): Naisen naamio, miehen maski. Katse ja sukupuoli mediakuvassa. Tampere: Kansan Sivistystyön Liitto.
- Hemánus, Pertti (1989)
Journalistiikan perusteet. Johdatusta tiedotusoppiin 2. Yliopistopaino.
- Herman, Edward & Chomsky, Noam (1994 / 1988)
Manufacturing Consent: the political economy of the mass media. London: Vintage Press.
- Kalliokoski, Jyrki (1996)
Kieli, tunteet ja ideologia uutistekstissä. Näkymiä tekstilajin historiaan ja nykyisyyteen. Teoksessa (sama) (toim.) Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kantola, Anu (1994)
Uutisia isosta Masasta. *Tiedotustutkimus* 17(1994):4.
- Kantola, Anu (1996)
Kertomus ja kontrolli. Uutinen ja dokumentti yhteenkuuluvuuden ja hallinnan teksteinä. Lisensiaatin tutkimus, Helsingin yliopisto.

- Karvonen, Pirjo (1996)
Missä on taloustekstin ihminen? Teoksessa Kalliokoski, Jyrki (toim.): Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kellner, Douglas (1995)
Media Culture. Cultural studies, identity and politics between the modern and the postmodern. London & New York: Routledge.
- Kunelius, Risto (1994)
Utinen, ympäristö ja arkijärki. Tiedotustutkimus 17(1994):4.
- Luostarinen, Heikki (1994)
Mielen Kersantit. Julkisuuden hallinta ja journalistiset vastastrategiat sotilaallisissa konflikteissa. Juva: Hanki ja jää.
- Palmolahti, Harri (1993)
Kuka ampui? Tutkimus journalismin, erityisesti televisiouutisten tavasta syyllistää. Tiedotusopin laitos, julkaisu sarja A 81/1993. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Pietilä, Veikko (1995)
Kertomuksia uutisista, uutisia kertomuksista. Tiedotusopin laitos, julkaisu sarja A 86/1995. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Reunanen, Esa (1994)
Politiikka uutisessa ja vähän ulkopuolellakin. Tiedotustutkimus 17(1994):4.
- Reunanen, Esa (1995)
Merkitysympäristä ja uutisgenren säännöt. Ympäristöerot Aamulehdessä ja Helsingin Sanomissa. Tiedotusopin lisensiaatintutkimus.
- Ridell, Seija (1990)
Miten uutinen 'puhuttelee'? Uutisen ja yleisön suhteen tarkastelua diskursiiviselta kannalta. Tiedotusopin laitos, julkaisu sarja A 63/1990. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Ridell, Seija (1994)
Kaikki tiet vievät genreen. Tiedotusopin laitos, julkaisu sarja A 82/1994. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Saarikoski, Jyrki (1993)
Das Man Moskovassa - jokamiessubjekti ja televisiouutiset. Teoksessa Hokkanen, Hanne & Hyttinen, Katri & Julkunen, Pertti (ym.) (toim.): Julkisuus ja ahdistus. JULMA-projektin ontologinen antologia kenen tahansa elämästä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Tuchman, Gaye (1978)
Making news. A Study in the Construction of Reality. New York: The Free Press.